

Všeobecná deklarácia ľudských práv

Najdôležitejším dokumentom popisujúcim základné ľudské práva je Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDLP) schválená Organizáciou spojených národov v New Yorku 10. decembra 1948.

VDLP vznikla ako reakcia na hrôzy, ktoré sa stali počas druhej svetovej vojny. Svet videl dôsledky nacistickej genocídy. Národy z celého sveta sa dohodli na VDLP s cieľom, aby sa podobné porušovanie ľudských práv už nikdy neopakovalo.

Všeobecnú deklaráciu ľudských práv prijalo Valné zhromaždenie OSN dňa 10. decembra 1948. V tom čase mala OSN 56 členov: 48 hlasovalo za prijatie VDLP, nikto nehlasoval proti, 8 členov sa zdržalo (Bielorusko, Poľsko, Saudská Arábia, Južná Afrika, ZSSR, Juhoslávia a Československo).

VDLP bola vyhlásená za „spoločný štandard, ktorý majú dosiahnuť všetky národy a štáty...“ (z preambuly). Má 30 článkov, ktoré zahrňujú občianske, politické, ekonomické, sociálne a kultúrne práva.

VDLP nie je zmluva, dohoda medzi krajinami ani záväzný právny dokument) VDLP je deklarácia, vyhlásenie úmyslu alebo princípu, spoločný štandard správania sa. Členské štáty OSN sa zaviazali v spolupráci s OSN usilovať o všeobecné uznávanie a zachovávanie ľudských práv a základných ľudských slobôd. Preto by členské štáty OSN (dnes je ich 184) mali VDLP dodržiavať.

VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA LUDSKÝCH PRÁV

PREAMBULA

Pretože uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých neodňateľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete; pretože ignorovanie ľudských práv a pohrdanie nimi viedlo k barbarským činom urážajúcim svedomie ľudstva a že vybudovanie sveta, v ktorom sa budú ľudské bytosti zbavené strachu a núdze tešiť slobode prejavu a viery, bolo vyhlásené za najvyšší cieľ ľudstva; že je nevyhnutné, aby sa ľudské práva chránili zákonom, ak nemá byť človek donútený uchýľovať sa, keď už všetko ostatné zlyhalo, k odboju proti tyranii a útlaku; že je nevyhnutné podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi; že ľud Spojených národov zdôraznil v Charte znovu svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, v rovnaké práva mužov a žien a že sa rozhodol podporovať sociálny pokrok a vytvoriť lepšie životné podmienky vo väčšej slobode; že členské štáty prevzali záväzok zaručiť v spolupráci s Organizáciou spojených národov všeobecné uznávanie a zachovanie ľudských práv a základných ľudských slobôd a že rovnaké chápanie týchto práv a slobôd má nesmierny význam pre dokonalé splnenie tohto záväzku;

VALNÉ ZHROMAŽDENIE VYHLASUJE

túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný cieľ pre všetky národy a pre všetky štáty, aby sa každý jednotlivец a každý orgán spoločnosti, majúci túto deklaráciu stále na mysli, snažil vyučovaním a výchovou rozšíriť úctu k týmto právam a slobodám a zabezpečiť postupnými opatreniami vnútroštátnymi aj medzinárodnými ich všeobecné a účinné uznávanie a zachovávanie tak medzi ľuďmi členských štátov samotných, ako aj medzi ľuďmi území, ktoré sú pod ich právomocou.

Článok 1 Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti aj právach. Sú obdarení rozumom a svedomím a majú sa k sebe správať v duchu bratstva.

Článok 2

(1) Každý je oprávnený na všetky práva a slobody, ktoré stanovuje táto deklarácia, bez akéhokoľvek rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.
(2) Ďalej sa nesmie robiť nijaký rozdiel z dôvodu politického, právneho alebo medzinárodného postavenia krajín, alebo území, ku ktorým osoba prináleží, či ide o krajinu alebo územie nezávislé, poručnícke, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

Článok 3 Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

Článok 4 Nikoho neslobodno držať v otroctve alebo nevoľníctve; všetky formy otroctva a obchodu s otrokmi sú zakázané.

Článok 5 Nikto nesmie byť podrobovaný mučeniu alebo krutému, neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Článok 6 Každý má právo, aby bola všade uznávaná jeho právna osobnosť.

Článok 7 Všetci sú si pred zákonom rovní a majú právo na rovnakú zákonnú ochranu bez akejkoľvek diskriminácie. Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akejkoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu a proti akémukoľvek podnecovaniu takejto diskriminácie.

Článok 8 Každý má právo, aby mu príslušné vnútroštátne súdy poskytli účinnú ochranu proti činom, ktoré porušujú základné práva, ktoré sú mu priznané ústavou alebo zákonom.

Článok 9 Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý, zadržaný alebo vyhostený.

Článok 10 Každý má rovnaké právo, aby bol riadne verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, pokiaľ ide o určenie jeho práv a povinností alebo o akékoľvek trestné obvinenie proti nemu.

Článok 11

(1) Každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo byť považovaný za nevinného, kým nie je dokázaná jeho vina vo verejnom konaní, v ktorom mu boli dané všetky záruky nevyhnutné na jeho obhajobu.

(2) Nikto nesmie byť odsúdený za nejaký čin alebo zanedbanie, ktoré v čase, keď boli spáchané, neboli podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Nesmie byť uložený ťažší trest, než aký bolo možné uložiť v čase, keď bol trestný čin spáchaný.

Článok 12 Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie, ani útokom na svoju česť a povesť. Každý má právo na právnu ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom.

Článok 13

(1) Každý má právo voľne sa pohybovať a slobodne si voliť bydlisko vo vnútri ktoréhokoľvek štátu.

(2) Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú, a vrátiť sa do svojej krajiny.

Článok 14

(1) Každý má právo vyhľadať a požívať v iných krajinách azyl pred prenasledovaním.

(2) Tohto práva sa nemožno dovolávať v prípade stíhania vznikajúceho skutočne na základe

nepolitických trestných činov alebo konaní, ktoré odporujú cieľom a zásadám Organizácie spojených národov.

Článok 15

- (1) Každý má právo na štátnu príslušnosť.
- (2) Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený štátnej príslušnosti a ani práva svoju štátnu príslušnosť zmeniť.

Článok 16

- (1) Muži aj ženy, ktorí dosiahli plnoletosť, majú právo, bez akéhokoľvek obmedzenia z dôvodov rasových, národnostných alebo náboženských, uzavrieť sobáš a založiť si rodinu. Pokiaľ ide o manželstvo, majú nárok na rovnaké práva počas jeho trvania, i po jeho rozviazaní.
- (2) Sobáše môžu byť uzavreté iba so slobodným a plným súhlasom nastávajúcich manželov.
- (3) Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má nárok na ochranu zo strany spoločnosti a štátu.

Článok 17

- (1) Každý má právo vlastniť majetok tak sám, ako aj spolu s inými.
- (2) Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojho majetku.

Článok 18 Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva; toto právo zahŕňa v sebe aj voľnosť zmeniť svoje náboženstvo alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne, vyučovaním, vykonávaním náboženských úkonov, bohoslužbou a zachovávaním obradov.

Článok 19 Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu; toto právo nepripúšťa, aby niekto trpel ujmu za svoje presvedčenie a zahŕňa právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmikoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice.

Článok 20

- (1) Každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania sa a združovania.
- (2) Nikto nesmie byť nútený stať sa členom nejakého združenia.

Článok 21

- (1) Každý má právo zúčastňovať sa na vláde svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov.
- (2) Každý má právo na rovnaký prístup k verejným službám vo svojej krajine.
- (3) Základom vládnej moci nech je vôľa ľudu; vôľa má byť vyjadrená v pravidelne konaných a nefalšovaných voľbách, na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva tajným

hlasovaním alebo iným rovnocenným postupom zabezpečujúcim slobodu hlasovania.

Článok 22 Každý človek má ako člen spoločnosti právo na sociálne zabezpečenie a nárok na to, aby národným úsilím aj medzinárodnou súčinnosťou a v súlade s organizáciou a s prostriedkami príslušného štátu mu boli zaručené hospodárske, sociálne a kultúrne práva nevyhnutné pre jeho dôstojnosť a slobodný rozvoj jeho osobnosti.

Článok 23

- (1) Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a vhodné pracovné podmienky, ako aj na ochranu proti nezamestnanosti.
- (2) Každý má bez akejkoľvek diskriminácie nárok na rovnaký plat za rovnakú prácu.
- (3) Každý kto pracuje má právo na spravodlivú a primeranú odmenu, ktorá zabezpečuje jemu samotnému a jeho rodine životnú úroveň zodpovedajúcu ľudskej dôstojnosti, doplnenú v prípade potreby inými prostriedkami sociálneho zabezpečenia.
- (4) Na ochranu svojich záujmov má každý právo zakladať odborové organizácie a pristupovať k nim.

Článok 24 Každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

Článok 25

- (1) Každý má právo na životnú úroveň zabezpečujúcu jemu i jeho rodine zdravie a blahobyt vrátane potravy, šatstva, bývania, lekárskej starostlivosti a nevyhnutných sociálnych opatrení; má právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej nespôsobilosti, pri ovdovení, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, ktoré nastali okolnosťami nezávislými od jeho vôle.
- (2) Materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Všetky deti, či už sú zrodené v manželstve či mimo neho, majú rovnakú sociálnu ochranu.

Článok 26

- (1) Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie má byť bezplatné, aspoň v začiatočných a základných stupňoch. Základné vzdelanie má byť povinné. Technické a odborné vzdelanie má byť všeobecne prístupné a vyššie vzdelanie musí byť rovnako prístupné všetkým na základe schopností.
- (2) Vzdelanie má smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Má pomáhať vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a skupinami rasovými aj náboženskými, ako aj rozvoju činnosti Organizácie spojených národov pre zachovanie mieru.
- (3) Rodičia majú prednostné právo voľiť druh vzdelania pre svoje deti.

Článok 27

- (1) Každý má právo slobodne sa zúčastňovať kultúrneho života v spoločnosti, užívať plody umenia a podieľať sa na vedeckom pokroku a jeho výdobytkoch.
- (2) Každý má právo na ochranu morálnych a materiálnych záujmov, ktoré vyplývajú z jeho vedeckej, literárnej alebo umeleckej činnosti.

Článok 28 Každý má právo na to, aby vládol taký spoločenský a medzinárodný poriadok, v ktorom by práva a slobody stanovené v tejto deklarácii boli plne uskutočnené.

Článok 29

- (1) Každý má povinnosť voči spoločnosti; jedine v nej môže voľne a naplno rozvinúť svoju osobnosť.
- (2) Každý je pri výkone svojich práv a slobôd podrobený len takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon a ktoré slúžia výhradne len preto, aby bolo zaručené uznanie a zachovanie práv a slobôd ostatných a aby sa vyhovelو spravodlivým požiadavkám morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.
- (3) Výkon týchto práv a slobôd nesmie byť v žiadnom prípade v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie spojených národov.

Článok 30 V tejto deklarácii nič nemožno vykladať tak, aby oprávňovalo ktorýkoľvek štát, skupinu, alebo osobu vyvíjať činnosť alebo dopúšťať sa činov, ktoré by smerovali k potlačeniu niektorého z práv alebo slobôd v tejto deklarácii vyhlásených.

Všeobecná deklarácia ľudských práv bola prijatá na zasadaní III. Valného zhromaždenia Organizácie spojených národov vo forme rezolúcie č. 217/III dňa 10. decembra 1948. Toto je neúradný preklad znenia VDLP. Úradné znenie je možné dostať v piatich úradných jazykoch OSN a to po anglicky, čínsky, francúzsky, rusky a španielsky.

miroslav.graner@gmail.com
poslať túto stránku